

JANEZ KOŽUH – FIRBARJEV ATA (1895–1993)

Janez Kožuh, po domače Firbarjev ata, je bil Ločan, ki smo ga skorajda vsi poznali.

Rodil se je 27. avgusta 1895 na Jankovi kajži v Črnem Vrhu. Leta 1900 je njegovim staršem potekel najemni dogovor Jankove kajže in oče je za 2.200 goldinarjev kupil kajžo Matevžovcovega grunta v Bodovljah in se preselil z družino. Dom leži na terasi na desnem bregu Bodoveljsčice in mu danes rečemo »u Ržišah«. Ime je ostalo po domačem ledinskem imenu za ta del posesti.

Šolo je Janez Kožuh obiskoval v Škofji Loki in ohranjeno je še končno spričevalo za vsa leta šolanja, kjer je poleg spodbudnih ocen zanimiva navedba, da se je »vedel popolnoma primerno«.

Novi dom mu ni takoj prirasel k srcu, saj je znano, da se je kot kratkohlachnik peš odpravil nazaj v Črni Vrhi in se kasneje od tam tudi razočaran vrnil na novi dom v Bodovlje.

Na kajži, manjši posesti, kjer je bilo moč rediti dve do tri glave goveje živine, je bilo vedno dovolj dela in premalo kruha za štiri fante in tri dekleta. Zato je hodil pomagat v uršulinski samostan in po večjih okoliških kmetijah. Z domačinom Mežnarjevimi Janezom sta kopala vodnjake po okoliških vaseh.

V letu 1915 je oblekel vojaško suknjo in služil cesarju v znamenitem 17. regimentu. V Judenburgu na Zgornjem Štajerskem je bil dvakrat ranjen. Ob koncu vojne se je vrnil domov kot delni invalid, vendar kot nosilec petih vojaških odlikovanj. Največje med njimi je dobil za pomoč soborcu, ki ga je, tudi sam ranjen, otel iz plamenov in mu rešil življenje.

V letu 1922 se je priženil k znani barvarski hiši »pri Firbarju« v Spodnjem Karlovcu. Barvanje platna, dolgoletna dejavnost Firbarjeve hiše, je takrat že zamrla. Mladi gospodar je na kmetiji, kjer je bilo dovolj sena za kakšnih deset glav goveje živine in par konj, vpeljal novo delo: prevozi s konjem. Vsaj dvakrat na teden je zapregel par konj in »fural s tajslnom« proti Ljubljani, od koder je vozil robo za domače trgovce. Največ je vozil za Sorža in Uršenkovega Tineta.

Razvoj avtomobilizma je izrinil konjsko vprego s cest in Janez Kožuh je spet razmišljal o novem delu.

Žaganje drv je bila tedaj uslužnostna, vendar ročna dejavnost žagarjev, ki so z zločljivo »kozy« na rami in žago v roki hodili od hiše do hiše in ponujali svoje usluge. V tem delu je videl možnost za zaslužek.

Sinu Vanetu je znana očetova pripoved, kako je v nekdanji Šnajterjevi de-

lavnicu oče kupil star, rabljen elektromotor, ga primerno opremil in 1. maja 1928 šel žagat drva svojemu prvemu naročniku, k Škandru na Kamnitnik.

Po tem delu smo Firbarjevega ata pravzaprav poznali vsi Ločani. Opasan v dolg usnjen predpasnik in stoječ v značilnem razkoraku, ki mu je dajal oporo za varno delo ob stroju, je previdno potiskal metrsko poleno k ostremu vrtečemu se rezilu in nato odvrigel odžagano poleno. Zanimivo je bilo opazovati Firbarjevega ata pri tem delu zaradi izredne varčnosti delovnih gibov. Ure in ure je »pel Firbarjev sikular« na zgornjem in spodnjem mestnem placu, ko so se Ločani jeseni oskrbovali s kurjavo za zimo.

V letu 1932 je Firbarjev ata postal tudi čebelar. Pri Tajnetu na Hudem polju je kupil prvi panj čebel in z njim čebelaril najprej na domu v Bodovljah. Kasneje je na travniku za Kržajušem postavil prostoren čebelnjak in ga naselil. Za čebele je navdušil še brata Jožeta, ki je ostal doma, in kakšen dinar sta prislužila tudi s čebelami. Bil je član škofjeloške čebelarke družine in ob devetdesetletnici je postal njen častni član.

Firbarjev ata je bil tudi ljubitelj pla-

nin. Ni delal velikih tur, neštetokrat pa je obhodil vse loško pogorje.

Posebna zanimivost Firbarjevega ata je bila nenavadna življenjska moč, ki jo je ohranil še v visoki starosti. V svojem osemindesetem letu se je pridružil romarjem, ki so iz Škofje Loke šli peš na Brezje. Drva je žagal do devetdesetega leta in v petindevetdesetem letu je še kolesaril.

Podoba Firbarjevega ata ne bi bila popolna, če ne bi omenili, da je bil tudi globoko veren mož. Poštena delavnost in vernost sta ga pripeljali med može, ki so pri velikonočni in telovi procesiji nosili sveče in »nebo« ob duhovniku z monštranco. Poleg Janeza Kožuha so bili še: France Debeljak (p.d.: Jamnikov Francelj), Jože Peternelj (p.d.: Kržajušk Jože), Lovro Planina (p.d.: Gračanc), Anton Šubic (p.d.: Krašuc), Janez Lorenta (p.d.: Mlinar) in še živeča: Jože Krmelj (p.d.: Kašmanov Jože) in Jože Čadež (p.d.: Čadiž). Danes to nalogo opravljajo očetje domačih novomašnikov in očetova tradicija je tako prešla tudi na sina Vaneta.

V sedemindesetem letu je Firbarjev ata opešal in 4. marca 1993 sklenil svojo življenjsko pot.

Franc Rupar